

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 4 lutego 2019 r. powódka T. P. wniosła o zobowiązanie pozwanej B. Ś. do przeniesienia na rzecz powódki własności nieruchomości położonej w G. nr 21, stanowiącej zabudowaną działkę gruntu o nr ew. 49 o pow. 12,58 ha, dla której Sąd Rejonowy w Kutnie Wydział V Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr KW (...) i wydanie nieruchomości wraz z przynależnościami. Powódka wniosła również o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki zwrotu kosztów procesu, w tym ewentualnych kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych. W uzasadnieniu powódka podała, że umową darowizny przekazała pozwanej przedmiotową nieruchomość, a z umowy tej wynikało, że pozwana zobowiązała się wypłacić siostrze R. A. kwotę 30.000 zł najpóźniej do dnia 31.12.2014 r. Pozwana wywiązała się z tego obowiązku, ale w związku z odmówieniem przez R. A. przyjęcia wskazanej kwoty, pozwana wpłaciła środki do depozytu sądowego. Powódka podniosła, że pozwana nie wywiązuje się z obowiązku określonego w §6 umowy darowizny. Jest w stosunku do powódki rażąco niewdzięczna, a ta niewdzięczność wynika ze stosowania wobec powódki siły fizycznej, poniżania powódki przez pozwaną i odmawiania pomocy w chorobie, w chwilach, kiedy powódka najbardziej tej pomocy potrzebuje. Pozwana wyłącza prąd i nie dostarcza powódce ciepła, zakręca również wodę, nadto znęca się nad nią i jej córką R. psychicznie oraz dochodzi do licznych konfliktów pomiędzy pozwaną a synem córki powódki R..

(pozew k. 4-7)

Pozwana w dniu 28 marca 2019 r. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwana wskazała, że zaprzecza wszystkim twierdzeniom powódki, z których wynika, że dopuściła się ona względem swojej matki rażącej niewdzięczności, a w szczególności poprzez nie wykonywanie obowiązków w zakresie ustanowionej w §6 aktu notarialnego z dnia 22 marca 2004 r. służebności na rzecz powódki. Pozwana podała nadto, że nie naruszyła nietykalności cielesnej swojej matki i nie wywołuje z nią awantur wskazując, że to powódka z córką R. wszczynając awantury domagając się od pozwanej, aby kupiła siostrze mieszkanie.

(odpowiedź na pozew k. 68-69)

Na rozprawie bezpośrednio poprzedzającej wyrokowanie pełnomocnik powódki poparł powództwo, wniósł o zasądzenie kosztów, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych, a w razie nieuwzględnienia powództwa wniósł o nieobciążanie powódki kosztami zastępstwa adwokackiego. Pełnomocnik pozwanej natomiast nie uznał powództwa, wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów procesu. Wniósł również o nieuwzględnienie wniosku pełnomocnika powódki o nieobciążanie powódki kosztami zastępstwa procesowego.

(głosy stron, protokół rozprawy z 20.05.2019 r. czas nagrania: 01:19:40-01:24:41 k. 83v)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

22 marca 2004 r. w Kancelarii Notarialnej w K. powódka z pozwaną podpisały umowę darowizny mocą której T. P. oświadczyła, że cała zabudowaną nieruchomość rolną, położoną we wsi G. gm. B., oznaczoną jako działka nr (...) o powierzchni 12,58 ha, objętą księgą wieczystą nr (...) wraz z inwentarzem żywym i martwym daruje córce B. Ś., a B. Ś. oświadczyła, że darowiznę tę przyjmuje. Nadto B. Ś. oświadczyła, że na nabytej aktem nieruchomości ustanawia nieodpłatnie na rzecz T. P. dożywotnią służebność osobistą polegającą na prawie korzystania z jednego pokoju w budynku mieszkalnym od strony zachodniej, ogrzany i oświetlony przez obdarowaną, na korzystaniu z kuchni (w pomieszczeniu po łazience) oraz wspólnym korzystaniu z łazienki. Nadto B. Ś. oświadczyła, że na życzenie zbywczyni – T. P. zobowiązała się wypłacić siostrze R. A. najpóźniej do dnia 31 grudnia 2014 r. kwotę 30.000 złotych.

(akt notarialny repertorium A nr (...) k. 8-10)

Pozwana miała problemy z uzyskaniem od siostry numeru konta bankowego, na które mogłaby wpłacić wynikającą z umowy darowizny kwotę 30.000 zł. Dlatego też postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2015 r. Sąd Rejonowy w Kutnie zezwolił B. Ś. na złożenie do depozytu sądowego pieniędzy w kwocie 32.415,00 zł jako świadczenia z tytułu należności, której podstawę stanowiła treść §8 aktu notarialnego R. A nr (...) sporządzonego w dniu 22 marca 2004 r. przez notariusza D. T. prowadzącą Kancelarię Notarialną w K., która to kwota mogła być wypłacona wierzycielowi R. A. na jej wniosek po wykazaniu tożsamości. Siostra pozwanej R. A. nie chciała kwoty 30.000 zł bo za te pieniądze po 10 latach nie można już było kupić mieszkania.

(okoliczność bezsporna, nadto kopia postanowienia w sprawie I Ns 914/14 k. 13-14, zeznania świadka R. A. protokół rozprawy z 20.05.2019 r. czas nagrania:00:40:32-00:51:41 k. 82-82v)

Powódka wystosowała do pozwanej dwa pisma, jedno z nich 11 kwietnia 2018 r. zatytułowane (...), z którego wynika, że odwołuje ona uczynioną w dniu 22.03.2004 r. umowę darowizny. Powódka domagała się również w piśmie tym wydania przedmiotu darowizny w terminie do dnia 10.05.2018 r. W drugim piśmie zatytułowanym „Oświadczenie o odwołaniu darowizny” powódka oświadczyła, że odwołuje darowiznę uczynioną w dniu 22.03.2004 r. z powodu rażącej niewdzięczności wobec powódki, R. A. i jej syna, a wnuczka powódki.

(oświadczenia k. 11, 12)

Konflikt między pozwaną o powódką rozpoczął się od momentu, kiedy druga córka powódki – R., zażądała kupna mieszkania. Siostra pozwanej nie mieszka ze swoim mężem, gdyż mąż ją zostawił i wróciła ona wraz z synem do matki (powódki) i sytuacja taka trwa od 14 lat. Raz interweniowała policja z powodu nieporozumienia rodzinnego, wynikającego z tego, że T. P. zerwała słonecznika. Interwencja zakończyła się pouczeniem.

(pismo z Komisariatu Policji w Ż. k. 74, kopie notatników służbowych k.76-79, przesłuchanie powódki protokół rozprawy z 20.05.2019 r. czas nagrania 01:12:36-01:16:49 k. 83 w związku z informacyjnym wysłuchaniem powódki protokół rozprawy z 20.05.2019 r. czas nagrania: 00:04:54-00:24:07 k.81-81v)

W darowanej nieruchomości powódka ma jeden pokój i kuchnię, łazienkę strony mają wspólną, pozwana ma drugi pokój i kuchnię, w której śpią synowie pozwanej, ona z córką śpi natomiast w pokoju. Nie ma możliwości odłączenia ciepła, wody i prądu w nieruchomości, gdyż w przypadku odłączenia cała nieruchomość jest bez mediów.

(przesłuchanie pozwanej protokół rozprawy z 20.05.2019 r. czas nagrania: 01:16:49-01:19:17 k. 83 w związku z wysłuchaniem informacyjnym pozwanej protokół rozprawy z 20.05.2019 r. czas nagrania: 00:24:07-00:33:57 k. 81v-82)

Pozwana wozi powódkę do lekarzy, robi jej zakupy, podaje leki. Jeśli zdarzają się sytuacje, że pozwana nie może powódkę zawieźć do lekarza, to powódkę zawożą synowie pozwanej. Od marca 2019 r. powódki stan zdrowia się pogorszył, i pozwana co drugi dzień wozi powódkę do lekarza.

(przesłuchanie pozwanej protokół rozprawy z 20.05.2019 r. czas nagrania: 01:16:49-01:19:17 k. 83 w związku z wysłuchaniem informacyjnym pozwanej protokół rozprawy z 20.05.2019 r. czas nagrania: 00:24:07-00:33:57 k. 81v-82)

Jak powódka darowała nieruchomość pozwanej, to pozwana miała jedynie obowiązek przekazać swojej siostrze R. 30.000 zł, które to środki miały być równowartością części nieruchomości, nie było mowy o zakupie żadnego mieszkania na rzecz R. A.. 30.000 zł. Siostra pozwanej R. miała wówczas jeszcze męża i swój własny dom. Natomiast powódka, jak zachorował jej mąż nie chciała już prowadzić gospodarstwa.

(przesłuchanie pozwanej protokół rozprawy z 20.05.2019 r. czas nagrania: 01:16:49-01:19:17 k. 83 w związku z wysłuchaniem informacyjnym pozwanej protokół rozprawy z 20.05.2019 r. czas nagrania: 00:24:07-00:33:57 k. 81v-82, zeznania świadka E. B. protokół rozprawy z 20.05.2019 r. czas nagrania: 00:54:54-01:03:13 k. 82v)

Pozwana bardzo dobrze radzi sobie w gospodarstwie, sama w nim pracuje, doi krowy, oprząta. Czasem pomagają jej sąsiedzi. Gospodarstwo ma 12 ha. Pozwana ma 14 krów, byki i cielaki. Traktuje matkę z szacunkiem, nie skarży się ani na powódkę, ani na swoją siostrę R., mimo tego, że to ona jest prowodyrem awantur między powódką a pozwaną.

(zeznania świadka P. L. protokół rozprawy z 20.05.2019 r. czas nagrania: 00:51:41-00:54:54 k. 82v, zeznania świadka E. B. protokół rozprawy z 20.05.2019 r. czas nagrania: 00:54:54-01:03:13 k. 82v, zeznania świadka P. Ś. protokół rozprawy z 20.05.2019 r. czas nagrania: 01:03:13-01:07:10 k. 82v-83)

Siostra pozwanej R. nie ponosi żadnych opłat za mieszkanie, bo mieszka z powódką. Nie pomaga również w gospodarstwie, pracuje od pół roku jako sprzątaczką.

(przesłuchanie pozwanej protokół rozprawy z 20.05.2019 r. czas nagrania: 01:16:49-01:19:17 k. 83 w związku z wysłuchaniem informacyjnym pozwanej protokół rozprawy z 20.05.2019 r. czas nagrania: 00:24:07-00:33:57 k. 81v-82)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane dowody w postaci załączonych do akt dokumentów oraz w części w postaci zeznań powódki T. P. oraz w całości zeznań pozwanej, a także zeznań świadków: P. Ś., K. Ś., E. B. i P. L., a także częściowo w postaci zeznań świadka R. A., które to zeznania w zakresie ustalonych wyżej faktów, uznał za wiarygodne i mające oparcie w pozostałym zebranym w sprawie materiale dowodowym.

Sąd nie dał wiary zeznaniom powódki w zakresie dotyczącym tego, że pozwana nie wiedziała co robi, gdy chodzi o samo zawarcie umowy darowizny oraz że na podstawie umowy darowizny pozwana była zobowiązana do zakupu na rzecz siostry R. A. mieszkania. Zeznania te są po pierwsze sprzeczne z treścią aktu notarialnego darowizny, a nadto powódka sama z siebie nie była w stanie wskazać kiedy to między stronami zostało uzgodnione, jakie miało to być mieszkanie, ani tym bardziej kiedy miało być kupione i za ile. Sąd nie dał wiary zeznaniom powódki również w zakresie stosowania przez pozwaną przemocy fizycznej i psychicznej wobec powódki oraz że pozwana nie zawozi powódki do lekarza, gdyż są one sprzeczne z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie, a nadto sama powódka twierdzi, że pozwana zawozi ją do lekarza.

Sąd nie dał wiary zeznaniom świadka R. A. w zakresie dotyczącym rzeczywistych motywów konfliktu między powódką a pozwaną, oraz w zakresie dotyczącym stosowania przez pozwaną wobec powódki przemocy fizycznej i psychicznej, bowiem materiał dowodowy zgromadzony w niniejszej sprawie świadczy o tym, że za konfliktem powódki i pozwanej stoi sam świadek R. A., która domaga się zakupu mieszkania lub zwrotu majątku.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Powództwo jest bezzasadne i w związku z tym nie zasługiwało na uwzględnienie. Stosownie do treści art. 898 § 1 k.c. darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. Z art. 899 §3 k.c. wynika natomiast, że darowizna nie może być odwołana po upływie roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego. Zgodnie zaś z treścią art. 900 k.c. odwołanie darowizny następuje przez oświadczenie złożone obdarowanemu na piśmie. Zwrot przedmiotu odwołanej darowizny powinien nastąpić stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Od chwili zdarzenia uzasadniającego odwołanie obdarowany ponosi odpowiedzialność na równi z bezpodstawnie wzbogaconym, który powinien się liczyć z obowiązkiem zwrotu. (art. 898 § 2 k.c.).

Jak wynika z przytoczonych przepisów, samo odwołanie darowizny niweczące skutek obligacyjny tej czynności następuje mocą oświadczenia darczyńcy złożonego obdarowanemu. Jednakże w toku procesu, którego celem jest uzyskanie zwrotu przedmiotu odwołanej darowizny następuje kontrola i ocena skuteczności złożonego oświadczenia pod kątem ustawowych przesłanek odwołania.

W niniejszej sprawie sekwencja zdarzeń była bezsporna. Strony różnił jedynie stosunek do zaistniałej sytuacji i oceny, czy zachowanie pozwanej mogło być ocenione jako rażąca niewdzięczność względem powódki. Ciężar dowodu w tej

mierze spoczywał, zgodnie z art. 6 k.c. na powódce, która z twierdzeń swych wywodzić zamierzała korzystny dla siebie skutek prawny. Zaprezentowane w toku procesu dowody, w ocenie Sądu, nie potwierdziły faktu dopuszczenia się przez pozwaną wobec powódki – darczyńcy rażącej niewdzięczności.

Ustawodawca nie sprecyzował pojęcia niewdzięczności pozostawiając to doktrynie i orzecznictwu, co zapewnić ma pewną jego elastyczność. I tak przyjmuje się że niewdzięczność to działania lub zaniechania skierowane przeciwko darczyńcy z zamiarem nieprzyjaznym. Zakresem pojęcia obejmuje się także naruszenia przez obdarowanego obowiązków wynikających ze stosunków osobistych łączących go z darczyńcą, na przykład odmowę udzielenia pomocy w czasie choroby. Jednocześnie jednak podkreśla się że chodzi o odmowę mimo oczywistej możliwości udzielenia tej pomocy. Dodatkowo jednak, w przypadku odwołania darowizny wykonanej, ustawodawca wzmocnił przesłankę statuując, że skutek prawny może wywołać jedynie niewdzięczność rażąca, której znamion nie wyczerpują z reguły czyny nieumyślne obdarowanego ani też drobne czyny choćby umyślne lecz nie wykraczające w określonych środowiskach poza zwykle konflikty rodzinne. Jako przykład niewdzięczności rażącej podaje się popełniane umyślne przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu skierowane w stosunku do darczyńcy lub osoby mu najbliższej (tak np. S. Dmowski [w:] Komentarz do Kodeksu Cywilnego Księgi Trzeciej Zobowiązania tom II Wydawnictwo Prawnicze Warszawa 1997).

Przyjęta darowizna moralnie obliguje do wdzięczności, której przejawy, a raczej przejawy braku wdzięczności, w tym także rozumianej jako udzielenie darczyńcy pomocy w chorobie i starości, oceniać należy oczywiście na tle konkretnych potrzeb jednej i możliwości drugiej strony, konkretnego darczyńcy i obdarowanego. Jednocześnie nie można przyjąć, iż fakt obdarowania bezwzględnie obliguje do okazywania wdzięczności w sposób w jaki tego oczekuje darczyńca, zwłaszcza jeśli oczekiwania te są nieracjonalne i nieprzystające do warunków życia stron (np. darczyńca oczekuje opuszczenia własnej rodziny lub poświęcenia przez obdarowanego pracy zawodowej, rezygnacji z własnych dochodów). Obdarowany pozostawać musi osobą niezależną w swoich wyborach życiowych. Dopóty, dopóki jego zachowanie nie przybiera postaci rażącej niewdzięczności nie można skutecznie żądać złożenia przez obdarowanego oświadczenia woli o zwrotnym przeniesieniu przedmiotu darowizny.

Zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy potwierdził, że pozwana cały czas opiekuje się matką, zgodnie z dożywotnią służebnością powódka w nieruchomości, którą pozwana otrzymała, zajmuje jeden pokój i kuchnię, a łazienkę strony mają wspólną. Zgodnie z potrzebami powódki, pozwana zawozi ją do lekarza, robi jej zakupy. Odnosi się do matki z szacunkiem. Jak wynika z zebranego w sprawie materiału dowodowego to siostra pozwanej, a córka powódki R. wpływa na pogorszenie relacji między powódką i pozwaną. W związku z rozstaniem z mężem zamieszkała ona 14 lat temu u swojej matki, w nieruchomości należącej do pozwanej. Nie opłaca pozwanej za mieszkanie oraz korzystanie z mediów, a mimo tego pozwana nie czyni jej z tego tytułu zarzutów. Sama pozwana wywiązała się natomiast z wszelki zobowiązań wobec R. A. wynikających z umowy darowizny z 22.03.2004 r. R. A. nie podjęła jednak pieniędzy z depozytu sądowego, bo jak sama w toku postępowania stwierdziła, teraz za 30.000 zł nie można kupić mieszkania.

Trudno w takiej sytuacji uznać, że zachowanie pozwanej względem powódki nosi znamiona rażącej niewdzięczności. Należy raczej przychylić się do stanowiska pozwanej, ale też opinii świadków, że gdyby nie ingerencja R. A. w stosunki pozwanej z powódką nie doszłoby w ogóle do wytoczenia tego powództwa. Taka postawa pozwanej nie stanowi w ocenie Sądu rażącej niewdzięczności względem powódki, a tym samym nie jest przesłanką do odwołania darowizny. Mając na uwadze powyższe powództwo zostało oddalone.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. Powódka korzystała w niniejszym postępowaniu ze zwolnienia od kosztów w całości i choć zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi, to z uwagi na szczególną sytuację powódki, jej wiek, stan zdrowia oraz niski dochód z emerytury Sąd nie obciążył T. P. kosztami procesu.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć zgodnie z wnioskiem.

18.06.2019 r.